

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

1. Suomessa koulutus ja koulutusvalinnat ovat vahvasti eriytyneet sukupuolen mukaan. Koulutuspolkujen eriytyminen tyttöjen ja poikien välillä ja siitä seuraavat vaikutukset on tärkeä nostaa esiin selonteossa. Koulutuksellisella eriytymisellä on myös huomattavat vaikutukset työmarkkinoihin ja tulonjakoon.

2. Työmarkkinoihin ja niiden muutokseen liittyvät kysymykset tasa-arvon kannalta ovat tärkeitä teemoja selonteossa. Tarkastelussa keskeisiä näkökulmia ovat nuorten naisten ja miesten asema työmarkkinoilla sekä yleisesti tulonjakoon liittyvät ilmiöt. Huomiota tulisi kiinnittää samanaikaisesti sekä sukupuoli- että sukupolvivaikutuksiin. Raskaussyrjinnän poistaminen, työn ja perheen yhteensovittamisen parantaminen ja perhevapaiden tasaisemman käytön edistäminen ovat teemoja, joita on hyvä käsitellä selonteossa.

3. Selonteossa tulisi nostaa esille sukupuolittunut väkivalta eri muodoissaan. Esimerkiksi lähisuhdeväkivalta kohdistuu erityisesti tyttöihin ja naisiin. Suomi on saanut tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan liittyen useita suosituksia ja huomautuksia ihmisoikeussopimusten valvontaelimiltä ja UPR-prosessissa (ihmisoikeuksien toteutumisen määräaikaistarkastelu) eri valtioilta. Selonteossa on syytä huomioida myös Väkivallaton lapsuus - toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä sekä Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma sekä Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelman valmistelu.

4. Selonteossa on perusteltua tarkastella tasa-arvon toteutumista digitaalisissa ympäristöissä. Erityisesti tytöt ja nuoret naiset kohtaavat paljon häirintää ja ahdistelua verkkoympäristössä. Kouluterveyskyselyyn vastanneista kahdeksannen ja yhdeksännen luokan tytöistä 27 % kertoo kokeneensa seksuaalista häirintää puhelimesta tai netissä vuoden aikana. Pojista näin kertoo 7 %.

5. Selonteossa on hyvä tarkastella myös tasa-arvon toteutumista maahanmuuttotasaustaisten henkilöiden keskuudessa ja sitä, miten tasa-arvoa voitaisiin edistää maahanmuuttoväestöön kuuluvien ihmisten osalta. Tässä koulut ja oppilaitokset sekä työelämä ovat tärkeässä roolissa kotoutumispalveluiden ohella. Kotouttamisessa tasa-arvonäkökulman on tärkeä olla mukana, ja sen käsittely vaatii erityishuomiota mm. kunniaväkivallan ehkäisemiseksi.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

1. Sukupuoleen perustuvan koulutuksellisen eriytymisen lieventyminen.
2. Tasa-arvon vahvistuminen työelämässä, kuten raskaussyrjinnän vähentyminen, isien perhevapaiden käytön lisääntyminen ja palkkatasa-arvon edistyminen.
3. Sukupuolittuneen väkivallan vähentyminen, kuten tyttöihin ja naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan vähentyminen.
4. Turvallisuuden vahvistuminen digitaalisissa ympäristöissä sekä häirinnän ja seksuaalisen ahdistelun vähentyminen niissä.
5. Sukupuolinäkökulma otetaan huomioon valtionhallinnon, kuntien ja hyvinvointialueiden päätösten ja toiminnan vaikutusten arvioinnissa.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmäntäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Suomen tulee olla aktiivinen toimija tasa-arvopoliitikassa Euroopan unionin, Euroopan neuvoston, YK:n ja muilla kansainvälisillä foorumeilla. Tasa-arvopoliittiset tavoitteet on perusteltua kytkeä ihmisoikeuspolitiikkaan. Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin edistäminen eri maissa (kuten Istanbulin sopimuksen ratifiointi Euroopan maissa) sekä ihmisoikeussopimusten tasa-arvoa koskevien sopimusmääräysten toimeenpanon edistäminen tulee olla tärkeä osa Suomen eurooppalaista ja kansainvälistä tasa-arvopoliitiikkaa. Suomen tulee nostaa esille naisten ja tyttöjen

oikeuksia (esim. väkivaltaan liittyvät kysymykset) sekä torjua seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin perusteella tapahtuvaa syrjintää.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Ennen kaikkia pitää vahvistaa lainsäädännön toimeenpanoa. Lainsäädäntö ei toteudu itsesään, vaan se edellyttää aktiivista toimeenpanoa. Lainsäädännön toimeenpanoa on eri keinoin vahvistettava. Tässä tärkeitä tekijöitä ovat toimeenpanoon osoitettujen voimavarojen riittävyys ohella, koulutus, systemaattinen tiedonkeruu, seuranta ja arviointi. Lainsäädännön ennako- ja seuranta-arviointi tasa-arvonäkökulmasta ja arviointien tulosten huomioon ottaminen lainsäädännön ja sen toimeenpanon kehittämisessä on tärkeää.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Selonteossa tulisi käsitellä moniperusteista syrjintää eri vähemmistö- ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta. On myös tunnistettava, että lapset aikuisia heikompana ryhmänä tarvitsevat erityistä suojelua ja huolenpitoa. Tämän vuoksi moniperusteista syrjintää on aina tarkasteltava myös lasten näkökulmasta. Lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää, että syrjintään puututaan ja sitä ehkäistään tehokkaasti. On myös pidettävä mielessä, että lapsen etu on ensisijainen harkintaperuste lasta koskevissa toimissa. Lapsen etu saa sisältönsä lapsen oikeuksista, tarpeista ja tilanteesta. Lapsen etu on arvioitava. Lapsiryhmiä ja yleisesti lapsia koskevissa asioissa lasten edut arvioidaan lapsivaikutusten arvioinnilla.

Moniperustaisen syrjinnän torjumisessa on syytä erityisesti kiinnittää huomiota mm. seuraaviin lapsiin ja nuoriin: vammaiset, pitkäaikaissairaat ja neuropsykiatrisia erityispiirteitä omaavat lapset ja nuoret, saamelaislapset ja -nuoret, romanilapset ja -nuoret, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret, kielellisiin ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret, maahanmuuttotilanteiset lapset ja nuoret sekä kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

MLL pitää välttämättömänä, että selonteossa otetaan vahvasti huomioon lapset ja nuoret. Tasa-arvon perusta rakennetaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Lapsuudessa ja nuoruudessa koetuilla tasa-arvo-ongelmilla, kuten sukupuolittuneella väkivallalla, voi olla hyvin pitkäaikaiset seuraukset. Myös arvojen, asenteiden ja käyttäytymismallien perusta muodostuu lapsuudessa ja nuoruudessa, ja nuoruuden koulutusvalinnat vaikuttavat merkittävästi työmarkkinoihin.

Myös korokriisin sukupuoli- ja sukupolvivaikutusten tarkastelu selonteossa on tärkeää. Koronakriisillä on pitkäaikaiset sosiaaliset vaikutukset, minkä seurauksena myös kriisin seurausten jälkihoito tulee kestämaan pitkään. Tässä erityistä huomiota on kiinnitettävä lapsiin ja nuoriin.

Iivonen Esa
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry